

SamenGevat

Henri Lenferink – voorzitter Holland Rijnland

“Vijf spannende maar zeker ook zeer productieve jaren”

“Holland Rijnland is jarig en dus vieren we feest. En daar is ook alle reden toe. Holland Rijnland heeft bewezen dat regionale samenwerking van grote betekenis kan zijn. Het is nog maar vijf jaar geleden dat wij met zestien gemeenten besloten om zaken die we alleen niet aankunnen, gezamenlijk aan te pakken. Zaken die van grote betekenis zijn voor onze inwoners. Het waren vijf spannende maar zeker ook vijf zeer productieve jaren.

Holland Rijnland
2004-2009

Het begon met het Programma met Afspraken uit 2002. Een ambitieuze lijst, die succesievelijk is afgewerkt. De meeste afspraken zijn al in uitvoering of keurig terechtgekomen in beleidsnota's van Holland Rijnland, waarmee de uitvoering wordt voorbereid. De wapenfeiten zijn onloochenbaar. Laat ik eens de revue laten passeren wat we in die vijf jaar zoal hebben gedaan: We hebben één woningmarkt met één woonruimteverdeelsysteem gerealiseerd. Er is een regionale structuurvisie opgesteld met daaraan verbonden een regionale visie op het

Foto: Eric Toal

Henri Lenferink: “Holland Rijnland heeft bewezen dat regionale samenwerking van grote betekenis kan zijn.”

openbaar vervoer en een regionaal groenprogramma. In de bedrijventerreinenstrategie hebben we met elkaar afspraken gemaakt over herstructurering van onze bedrijfsterrinen en in de regionale kantorennota

staan de afspraken over de programmering van de kantorenontwikkeling in de regio. We hebben hard gewerkt aan de voorbereiding van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij Duin- en Bollenstreek en er ►

Vijf jaar intergemeentelijke samenwerking in Holland Rijnland

Een **extra editie** van SamenGevat ter gelegenheid van een bijzonder moment: op 1 oktober heeft het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland zijn eerste lustrum gevierd. In deze editie een terugblik op de eerste vijf jaar van het samenwerkingsorgaan en een vooruitblik naar de komende vijf jaar.

In een **voorwoord** geeft Holland Rijnland-voorzitter Henri Lenferink zijn visie op vijf jaar samenwerking in Holland Rijnland. Vervolgens een interview met Marcel Vissers en Marc

Witteveen. Zij zijn beiden al vele jaren bestuurlijk en in diverse functies betrokken bij de regio. Ze geven hun **visie op Holland Rijnland** en doen suggesties om de samenwerking in de komende vijf jaar verder te verbeteren. In **vier interviews** spreken direct betrokkenen over onderwerpen waar de regio zich de afgelopen jaren voor heeft ingezet: bollenteler Klaas Hogervorst (pagina 8) kijkt terug op de ontwikkeling van de Greenport Duin- en Bollenstreek. Bestuursvoor-

zitter Jacques van Gaal geeft zijn visie op de Sociale Agenda en de samenwerking met het onderwijs (pagina 9). Ronald Riechert (pagina 10) laat zijn licht schijnen op de economische ontwikkeling van de regio en de noodzaak van goede infrastructuur. Tot slot spreekt Peter Noordanus (pagina 11) over woningbouw, infrastructuur en de herstructurering van bedrijventerreinen in de regio. Natuurlijk ontbreekt ook een verslag van de **regiomanifestatie** van 1 oktober niet. ■

**Verslag regio-
bijeenkomst
met foto's:
pagina 6/7**

**Workshops
'Boeien en
Binden'
pagina 2**

is ook geld voor binnengehaald. Niet onvermeld mag blijven de vruchtbare wijze waarop op sociaal gebied is samengewerkt bij de invoering van de Wmo, de stevige aanpak van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten en de totstandkoming van een regionale aanpak om het schrijnende tekort aan ruimte voor VSO-ZMOK-scholen op te lossen.

Wellicht het grootste huzarenstuk was de instelling van het Regionaal Investeringsfonds, waarmee Holland Rijnland een Nederlandse premier heeft. Dit fonds, waarvoor we met elkaar 142,5 miljoen euro bijeen

brengen, geeft ons de mogelijkheid om grote projecten aan te pakken: de RijnlandRoute, RijnGouwewijn-West, de Noordelijke Ontsluiting Greenport, het regionale Groenprogramma en de herstructurering van de Bollenstreek. Daarmee voorkomen we dat beleid papier blijft. We willen immers echte resultaten zien.

De veel sterkere positionering van ons gebied is opgevallen. Holland Rijnland zit aan veel belangrijke onderhandelingsstafels, doet stevig mee aan de discussie. Die positie moeten we proberen te behouden en zelfs verder versterken. We moeten nog

beter proberen waar te maken dat we het scharnierpunt zijn tussen de Noord- en de Zuidvleugel. Daarom ben ik ook zeer blij met de wens van de gemeenten Alphen aan den Rijn, Nieuwkoop en Rijnwoude om zich bij ons aan te sluiten. Onze scherpste moeten we daarbij niet verliezen. En we moeten elkaar natuurlijk blijven *boeien en binden*. Samenwerken moet in onze regio een werkwoord zijn dat staat voor doen en niet alleen voor praten. Ik ben er van overtuigd dat ons dat zal lukken." ■

Henri Lenferink
Voorzitter Holland Rijnland

Workshops tijdens lustrumviering:

Hoe kan de betrokkenheid van raden bij de regio worden vergroot?

Tijdens de lustrumviering van Holland Rijnland op 1 oktober presenteerde de werkgroep 'Boeien en Binden' in de vorm van drie workshops ideeën voor het vergroten van de betrokkenheid van de gemeenteraden bij het samenwerkingsorgaan. Een kort verslag.

De workshop 'Pak aan, pak uit in de regio' van Arnoud Nierop (gemeente Leiderdorp) en Rijk van Walsem (gemeente Leiden), leerde de deelnemers hoe het regiogevoel binnen de gemeentelijke organisatie kan worden gestimuleerd. Het vraagstuk van de democratische legitimatie is volgens Nierop "gewoon te regelen". Dat moet dan binnen de gemeenten zelf gebeuren door ervoor te zorgen dat de informatiestroom over regionale zaken bij de juiste personen terechtkomt. Ambtenaren moeten daarbij ook zelf actief op zoek gaan naar collega's die met een bepaald onderwerp of beleidsterrein te maken hebben. De verzamelde informatie moet niet alleen aan de bestuurders worden gepresenteerd, maar ook aan de raadsleden. Uitgangspun-

ten hierbij: 'keep it simple', 'blijf zweten' en vooral 'blijf lachen'.

Is het opnemen van regionale onderwerpen in **lokale verkiezingsprogramma's** een goede manier om de band tussen gemeenteraden en het samenwerkingsorgaan te versterken? Dat was het onderwerp van de tweede workshop, geleid door consultant Sharam Fazili van Fazili Consulting in Soest, die vrijwillig aan de workshop deelnam. Jeroen Staatsen leidde het onderwerp in. Volgens Staatsen moeten gemeenten zich afvragen wat voor hen belangrijk is: de regio als optelsom van twaalf deelbelangen of denken en besturen vanuit de regio als eenheid. Daarnaast moeten gemeenten zich uitspreken over de aansturing van de regio. Wil men een 'gemeentedemocratie', in de vorm van verlengd lokaal bestuur, of een 'partijpolitieke democratie', waarbij samenwerkende fracties uit alle gemeenten de regio aansturen? Als voor de laatste vorm wordt gekozen, heeft dat ook gevolgen voor de samenstelling van het Algemeen en Dagelijks Bestuur. De inleiding van Jeroen Staatsen lokte veel spontane 'reacties op reacties' uit. Het werd een levendige discussie, waarin ook de inleider zich duchtig weerde. Fazili bewaakte de uiteenzettingen zodanig, dat deze voor een ieder overzichtelijk bleven, mede door op bepaalde momenten de stand van de discussie even

samen te vatten en op de essentie te wijzen. Er werden diverse mogelijkheden besproken om de aansturing van de regio door raadsleden te vergroten, zoals het verbeteren van het overleg tussen fracties uit diverse gemeenten en het samenstellen van het Algemeen Bestuur uit raadsleden, zodat ze meer betrokken zijn bij de regionale besluitvorming.

Hoe ga je op zoek naar de **juiste structuur voor het bestuur van de regio**? Dat was het onderwerp van de derde workshop. Olaf McDaniel, raadslid in Leiderdorp en directeur van CBE Consultants, presenteerde hiervoor een computerprogramma waarbij de deelnemers een groot aantal vragen moesten beantwoorden of stellingen waarderen die betrekking hebben op allerlei aspecten van democratische legitimatie, de vertegenwoordiging van collegeleden of raadsleden en vertegenwoordiging op basis van gemeentefuivering of partijpolitieke voorkeuren. De eerste resultaten maakten al duidelijk dat statistisch gezien de meningen zeer uiteenlopen. De werkmethode was intensief, maar zeker de moeite waard om in de toekomst een ingewikkelde of slepende discussie een extra impuls en dimensie te geven. Een impressie en analyse van de uitkomsten van de workshops worden verwerkt in het eindrapport van de werkgroep 'Boeien en Binden'. ■

In het komende nummer van *SamenGevat* (eind oktober) een uitgebreid artikel over het Handboek best practices regio. Het handboek staat ook op de website van Holland Rijnland: www.hollandrijnland.net, knop *Bestuur en Organisatie* > *Werkgroep Boeien-en-binden* > *Downloads*.

“Aansluiting Rijnstreekgemeenten is een compliment voor Holland Rijnland”

Marcel Vissers en Marc Witteman zijn beiden vanaf het begin bij het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland betrokken. Marcel Vissers als bestuurder van de provincie, ‘boegbeeld’ van het Offensief van Teylingen en nu als wethouder van Noordwijkerhout. Marc Witteman als wethouder in Hillegom, bestuurder van het Samenwerkingsorgaan Duin- en Bollenstreek, bestuurder van Holland Rijnland, waarnemend burgemeester in Warmond en wethouder in Leiden. Hoe kijken Vissers en Witteman naar de eerste vijf jaar van Holland Rijnland? En hoe denken ze over de komende vijf jaar? Of over de aansluiting van de gemeenten uit de Rijnstreek?

Hoe kijkt u terug op de eerste vijf jaar? Wat zijn belangrijke mijlpalen?

Witteman: “De grootste mijlpaal is wat mij betreft toch wel dat Holland Rijnland er is gekomen. Er is heel wat jaren over gedaan voordat

dit een feit was. Maar uiteindelijk hebben destijds zestien gemeenten hun handtekening gezet onder het Programma van Afspraken. Daarmee hebben ze op dat moment een grote stap gezet.”

Vissers is het daarmee eens. “In het verleden waren de Duin- en Bollenstreek en de Leidse regio twee tuintjes waar een hoge schutting tussen stond. Die is nu verdwenen. Het is voor mij onomstreden dat de nieuwe grote regio erin is geslaagd een aantal ruimtelijke en sociale problemen effectief op te pakken. Het regionaal investeringsfonds vind ik zonder meer de belangrijkste mijlpaal. Daarmee geven de Holland Rijnland-gemeenten aan dat het wat hen betreft niet alleen moet blijven bij mooie plannen, maar dat men zich daar ook daadwerkelijk voor wil

inzetten. De financiering is een duidelijk bewijs van commitment aan de gestelde doelen.”

Witteman: “De plannen die Holland Rijnland nu uitvoert, zoals de Greenport, de RijnlandRoute en de RijnGouwelijjn, zouden in de oude situatie met twee kleine samenwerkingsverbanden nooit van de grond zijn gekomen. Als grote regio kunnen we zaken duidelijk voor het voetlicht brengen bij provincie en rijk. Als stad of kleine regio was het ons nooit gelukt om met het rijk aan tafel te zitten om te onderhandelen over bijvoorbeeld de RijnlandRoute. Dat krijgen we nu wel voor elkaar.”

Vissers: “Als het gaat om strategie, lobby en belangenbehartiging, hebben we grote slagen gemaakt. Holland Rijnland heeft een aantal grote projecten opgepakt en werkt die consequent uit. Ik denk dat zelfs menig grote stad ons dat niet nadoet.”

Vijf jaar samenwerking in Holland Rijnland

In 2002 ondertekenden 16 gemeenten in de Leidse Regio en Duin- en Bollenstreek het ‘Programma van Afspraken’, over een aantal belangrijke gemeenschappelijke onderwerpen. Deze overeenstemming leidde twee jaar later tot de oprichting van het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland. Op basis van het ‘Programma van Afspraken’ stelde de nieuwe regio een strategisch programma op het gebied van ruimtelijke ordening, infrastructuur en de Sociale Agenda op.

Een van de eerste programmapunten die werd gerealiseerd, was de vorming van een gemeenschappelijke woningmarkt en de invoering van een nieuw woningverdeelstelsel. Kernpunt van het ruimtelijke en infrastructuurprogramma was het openhouden van de Duin- en Bollenstreek en het Veenweide- en Plassengebied en het concentreren van de bebouwing in de As Leiden-Katwijk. Om dit mogelijk te maken werden vijf grote projecten geformuleerd: de RijnlandRoute en RijnGouwelijjn als nieuwe oost-west-verbindingen in de regio, de ontwikkeling van de Greenport Duin- en Bollenstreek, de Noordelijke Ontsluiting Greenport en het groenprogramma. Om de daad bij het woord te voegen, richtten de Holland Rijnland-gemeenten een Regionaal Investeringsfonds op, om de eigen bijdrage aan de grote projecten te financieren.

Op het gebied van de Sociale Agenda ontwikkelden de Holland Rijnland-gemeenten een programma dat is gericht op de handhaving van de leerplicht en het tegengaan van schoolverzuim, de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en de zorg voor jongeren en gezinnen. Hierbij werkt Holland Rijnland nauw samen met de gemeenten van het Rijnstreekberaad.

Eind 2008 kwam de Regionale Structuurvisie gereed, waarin de Holland Rijnland-gemeenten hun ruimtelijke plannen in een samenhangend kader bijeen hebben gebracht. Een belangrijke mijlpaal was het opnemen van deze plannen in het rijksprogramma Randstad Urgent. Hiermee komt op korte termijn duidelijkheid over de financiering van de grote projecten, die in 2009 als Integrale Bepaling Holland Rijnland zijn bestudeerd. Als bouwsteen en uitwerking voor de structuurvisie heeft de regio enkele deelvisies gepubliceerd voor het openbaar vervoer, wonen en de groenstructuur. Sinds 2006 maakt het Regionaal Bureau Leerplicht onderdeel uit van Holland Rijnland. Op het gebied van schoolverzuim, de Ketenaanpak Jeugdbeleid en de Regionale Agenda Samenleving zijn enkele belangrijke convenanten ondertekend. ■

Zijn er ook dingen minder goed uit de verf gekomen?

Vissers: “Als ik kijk naar het Programma van Afspraken en bijvoorbeeld de Regionale Structuurvisie, dan heb ik de indruk dat sommige zaken die al in plannen vastlagen, nu nog eens dunnetjes worden overgedaan. En wat me ook tegenvalt, is dat een aantal zaken toch meer tijd nodig heeft om tot uitvoering te komen. Daarbij denk ik vooral aan de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM). Dat heeft allemaal erg lang geduurd. Voor de Greenport zijn daarmee kostbare jaren verloren gegaan. Ook het opstellen van de Regionale Structuurvisie heeft erg veel tijd gekost.”

Witteman: “Soms heb ik de indruk dat bestuurders nog teveel bezig zijn met het verdedigen van de belangen van hun eigen gemeente, hun eigen toko om het zo te zeggen. Op zich is dat te begrijpen, want als bestuurder moet je natuurlijk lokaal verantwoording afleggen. En regionale beslissingen, die lijken in te gaan tegen het lokaal belang, zijn soms

lastig uit te leggen. Het idee dat je vanuit regionaal belang tot heldere beslissingen moet komen, kan nog wel iets beter."

Vissers: "Ik ben hier niet zo somber over. Als ik naar de Greenport kijk, is het besluit om de ruimtelijke ontwikkeling van het buitengebied onder te brengen bij de GOM een enorme stap voorwaarts in het denken over de gemeentegrenzen. Ik vind overigens wel dat men die stap veel eerder had moeten nemen. Wat dat betreft was de gebiedsuitwerking Haarlemmermeer-Bollenstreek een fikse doorkruising van de gemaakte afspraken over het openhouden van de Bollenstreek en het concentreren van de verstedelijking in de As Leiden-Katwijk. Dat heeft vertragend gewerkt en is ook niet goed geweest voor het vertrouwen van de niet-overheidspartijen, zoals de bollentelers en de milieuorganisaties."

Is er iets van een regiogevoel ontstaan?

Witteman: "Ik denk dat je hierbij een onderscheid moet maken tussen burgers en bestuurders. Voor burgers is de regio niet zo belangrijk. Ze zijn vooral lokaal georiënteerd. Voor bestuurders is het regiogevoel wel van belang. Bij hen moet de gedachte rijpt zijn dat je dingen niet voor elkaar krijgt als afzonderlijke gemeente, maar als regio wel. En hoewel ik hier soms wat kritisch over ben, zijn er ook voorbeelden waaruit blijkt dat het regiogevoel goed werkt. Het regionaal investeringsfonds is daarvan wel het beste bewijs. Een van de basisgedachten van dit fonds is dat er voor iedereen iets in moet zitten. Elke gemeente moet belang hebben bij dit fonds. Ik denk dat we daar goed in zijn geslaagd."

Vissers is het daarmee eens. "Ik denk op dezelfde manier over het groenprogramma. Dit plan maakt duidelijk dat we als grote regio dingen wel voor elkaar krijgen, die de afzonderlijke gemeenten niet kunnen regelen. Als de regio achter dit programma staat, is het niet meer het project van de afzonderlijke gemeenten, maar van de hele regio. Daarmee kunnen we het groenprogramma veel beter voor het voetlicht brengen. Het regiogevoel komt volgens mij ook goed tot uitdrukking in de OV-visie.

Dit plan geeft aan dat de afzonderlijke gemeenten niet alleen willen nadenken over die ene buslijn bij hun in de straat, maar gezamenlijk willen werken aan een toekomstgerichte visie voor de hele regio. Uit het plan spreekt ambitie en durf. Dat kan alleen als je daar als regio aan werkt."

Zijn de resultaten van de regio tot nu toe niet vooral 'papier successen' geweest?

Witteman: "Nee, zeker niet. Als je terugkijkt op de eerste vijf jaar lijkt dat misschien wel zo, maar we zijn al volop bezig met het zetten van de volgende stappen. En we hebben ook veel concrete zaken bereikt. Ik noem maar de gemeenschappelijke woningmarkt en het nieuwe systeem voor woonruimteverdeling. Twee jaar na de oprichting van Holland Rijnland waren die al een feit. Natuurlijk zijn er altijd wel zaken die we nog kunnen bijstellen, maar we hebben dit toch maar mooi voor elkaar gekregen."

Vissers: "Ik ben het daar van harte mee eens. Je moet het papier natuurlijk niet bagatelliseren, maar veel programma's zijn stukken concreter dan vijf jaar geleden. En je moet niet teveel gericht zijn op kortetermijnsucces. Openbaar bestuur is vaak een zaak van lange adem."

In maart 2010 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Brengen nieuwe mensen nieuwe ideeën?

Vissers: "Daar ben ik niet zo bang voor. Twee jaar na de oprichting van Holland Rijnland waren er ook gemeenteraadsverkiezingen, maar de raden zijn gewoon aan de slag gegaan met veertien punten uit het Programma van Afspraken van 2002. Holland Rijnland is verkiezingsbestendig. Je zou zelfs kunnen zeggen dat de regio voor bestuurlijke continuïteit zorgt."

Witteman: "Als nieuwe gemeenteraden andere ideeën hebben, dan is daar natuurlijk niets op tegen. Daar kiezen we tenslotte nieuwe mensen voor. Aan de andere kant zijn er wel duidelijke afspraken gemaakt. Tussen de gemeenten, en met provincie en rijk. En er is natuurlijk zo iets als het belang van de regio. Mocht bijvoorbeeld een nieuwe Leidse raad voor de

regio belangrijke besluiten willen terugdraaien, dan ga ik ervan uit dat de andere gemeenten en de provincie Leiden hierop zullen aanspreken. In zo'n situatie wordt een duidelijk regionaal belang geschaad. Verkiezingen zijn dan geen vrijbrief om regionale afspraken niet na te komen."

Op welke gebieden kan de samenwerking tussen de Holland Rijnland-gemeenten verder worden verbeterd?

Witteman: "Als ik naar mijn eigen portefeuille kijk, dan zijn er vooral op het gebied van economische zaken nog wel wat slagen te maken. Holland Rijnland stelt binnenkort een regionale bedrijventerreinvisie vast, maar als onderdeel van een regionaal economisch beleid vind ik dat nog veel te terughoudend. In regio's als Eindhoven is de bedrijventerreinstrategie een van de bindende factoren bij de intergemeentelijke samenwerking. In Holland Rijnland hebben we wat dit betreft nog een weg te gaan. Hierbij denk ik bijvoorbeeld aan een vereveningsinstrument om de herstructurering van verouderde bedrijventerreinen mogelijk te maken. En ik wil nog wel een stap verder gaan. In Eindhoven stellen de gemeenten samen geld beschikbaar om actief bedrijven te werven die in het economisch profiel van de regio passen. Dat kunnen wij ook doen. Voor de biosciences, maar zeker ook voor de greenport."

Vissers: "Ik vind dat de regio nu de slag moet maken naar uitvoering. Holland Rijnland moet niet zelf een uitvoeringsorgaan worden, maar we moeten de plannen die we de afgelopen vijf jaar hebben gemaakt nu wel gaan realiseren. Vooral voor de GOM is dat hard nodig. We hebben nu weliswaar bijna 17,5 miljoen euro bij elkaar gebracht voor een eerste start (regionaal investeringsfonds en FES-bijdrage rijk), maar dat is volstrekt onvoldoende om de herstructurering van de streek tot een goed einde te brengen. Er is dan veel meer nodig en daarbij zullen ook het rijk en de provincie over de brug moeten komen. Bovendien vind ik dat we nu eindelijk eens aan de slag moeten met de plannen voor de Noordelijke Ontsluiting Greenport."

Witteman: "Ik vind de manier waarop we in de sociale agenda samen-

Foto: Dick Hogewoning

werken een goed voorbeeld voor andere beleidsterreinen van de regio. Gemeenten werken daar efficiënt samen, in veel gevallen ook met de Rijnstreek, omdat ze zien dat samenwerking een duidelijke meerwaarde heeft. Die samenwerking verloopt eigenlijk geruisloos. Daar kunnen we veel van leren."

Hoe denkt u over de aansluiting van de Rijnstreek-gemeenten bij Holland Rijnland?

Vissers: "In 2004 werd al gesproken over aansluiting van de Rijnstreek, maar dat vond ik toen nog geen goed idee. Het ging te snel. Holland Rijnland moest zichzelf nog bewijzen en was nog te jong om meteen uit te breiden."

Witteman: "Ik denk dat het antwoord op de vraag of aansluiting een goede zaak is vooral wordt bepaald door waar je in de regio woont. Voor ons in Leiden is het wellicht vanzelfsprekender om samenwerking te

zoeken met de Rijnstreek, dan wanneer je in Hillegom woont. Ik denk dat we vanuit een regionaal belang tot een beslissing moeten komen. En ik ben het met Vissers eens. Als je iets hebt gebouwd, moet je dat eerst tot rust laten komen."

Vissers: "We moeten natuurlijk gewoon met iedereen aan tafel zitten. Of dat nu de Haarlemmermeer of Haaglanden is. Het heeft geen zin een ijzeren gordijn om de regio te zetten. Maar ik vind het ook niet noodzakelijk om iedereen binnen te halen die toevallig je buurman is. Want voor je het weet heb je dan een regio Europa."

Witteman: "Als ik denk aan onderwerpen als het Groene Hart, de Oude Rijnzone of de infrastructuur, dan zie ik duidelijk strategische voordelen van een aansluiting van de Rijnstreek-gemeenten. Je kunt het ook omdraaien. Wat betekent het voor Holland Rijnland als de Rijnstreek-gemeenten niet bij ons aansluiten,

maar bij een andere regio? Zou dat wel een goede zaak zijn?"

Vissers: "Holland Rijnland heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een krachtige regio. De meerwaarde op het gebied van strategie is bijzonder sterk. Ik denk persoonlijk dat aansluiting van het Rijnstreek-gemeenten een strategische kans is om de regio verder te versterken. Ook in de Bollenstreek is wel duidelijk te maken dat de gemeenten in de Oude Rijnzone daar veel baat bij kunnen hebben. In feite zijn de belangen van de Rijnstreek maar weinig strijdig met die van ons. En ik wil het ook nog wel positiever uitdrukken. Uit de keuze van de Rijnstreek voor Holland Rijnland spreekt duidelijk waardering. Men ziet ons blijkbaar als een aantrekkelijke regio om bij te horen."

Witteman: "Daar ben ik het volkomen mee eens. Goedbeschoofd is de aansluiting van de Rijnstreek-gemeenten een compliment voor Holland Rijnland." ■

Marcel Vissers (l) en Marc Witteman: "Uit de keuze van de Rijnstreek voor Holland Rijnland spreekt duidelijk waardering. Men ziet ons blijkbaar als een aantrekkelijke regio om bij te horen."

Openingswoord
voorzitter Henri
Lenferink.

Helene Meijer
overhandigt aanbe-
velingen werkgroep
'Boeien en Binden'
aan voorzitter
Lenferink.

Kennismaking
raadsleden en
bestuurders uit
de regio.

Kennismaking
raadsleden en
bestuurders uit
de regio.

Aandacht voor
toespraak
prof. Ringeling.

Workshop "Pak aan,
pak uit in de regio"

Toespraak Duco
Stadig over ruim-
telijke ordening
Holland Rijnland
in 2040.

Eerste lustrum Holland Rijnland g regiomanifestatie in Katwijk

Een aantal interessante lezingen, workshops georganiseerd door de werkgroep 'Boeien en Binden' en informatiestands van Holland Rijnland, gemeenten en maatschappelijke organisaties. Dat waren de ingrediënten van de eerste lustrumviering van Holland Rijnland, die op 1 oktober werd gehouden in het Quick Boys-stadion in Katwijk. Niet minder dan 300 raadsleden, bestuurders en andere belangstellenden woonden de feestelijke bijeenkomst bij.

"Ik ben beretrots op wat Holland Rijnland in vijf jaar heeft bereikt," zei Holland Rijnland-voorzitter Henri Lenferink bij de opening van de lustrumviering. Zijn openingswoord was de inleiding voor zes toespraken, met als gezamenlijk thema 'Holland Rijnland in 2040'.

Arthur Ringeling, emeritus hoogleraar bestuurskunde, schetste op humoristische wijze de bestuurlijke kaart van Nederland in 2040. Ons land zal dan waarschijnlijk een klein aantal gemeenten tellen, waarmee de overheid op veel beleidsterreinen direct bemoeienis heeft. Het openbaar bestuur kan zijn "genationaliseerd", wat betekent dat gemeenten niet meer uitvoeren wat departementen besluiten, maar dat Den Haag zelf uitvoeringsorgaan wordt. Een ander scenario is dat gemeenten helemaal zijn opgeheven en niet meer zijn dan de wijkbesturen van regionale organen. Dat lijkt dan meer op een mini-provincie. Maar aangezien de invoering van mini-provincies nooit is gelukt, lijkt dit scenario niet erg realistisch, aldus Ringeling. Hoe het ook loopt, provincies zullen tegen die tijd slechts kleine organisaties zijn geworden.

Oud-wethouder **Duco Stadig** van Amsterdam, ging in op de ruimtelijke ordening in Holland Rijnland in de Randstad van 2040. Hij bracht de sterke en zwakke punten van de regio in beeld en zette zijn vraagtekens bij de praktische uitvoering van de plannen voor woningbouw en infrastructuur. Zijn advies was om bouwplannen en tracés zoveel mogelijk uit te werken, zodat er na de crisis direct kan worden begonnen met de bouw. Hij pleitte ook voor het versterken van de relaties met Schiphol en Den Haag.

Hugo Priemus, emeritus hoogleraar volkshuisvesting, constateerde dat de realisatie van het voorgenomen aantal woningen bij lange na niet is gehaald in Holland Rijnland. Toch is de regio aantrekkelijk om te bouwen. "Vooral het gebied tussen Leiden en Alphen kan worden aangemerkt als de financieel aantrekkelijkste woninglocatie van Nederland, vanwege de bereikbaarheid van beschikbare banen," aldus Priemus. Mooi voor projectontwikkelaars, want als die hier grond kunnen verwerven, is er veel te verdienen – vooral als op die grond nu nog een groene bestemming ligt, zodat je de grootste sprong in waardestijging kunt maken bij bouw. "Probleem is dat ontwikkelaars de huidige economische tegenwind aangrijpen om de bouw uit te stellen, omdat er weinig belangstelling is voor duurdere woningen – waardoor het verplichte aandeel goedkope en middenterm woningen ook niet wordt gehaald." Ontwikkelaars stuiten ook op problemen wanneer overheden besluiten dat 'de groene lijn' niet mag worden opgetrokken, waarbij verworven groene bouwlocaties niet kunnen worden benut. De huidige situatie op de woningmarkt is volgens Priemus het gevolg van de relatie tussen particuliere marktpartijen en een schizofreen overheidsbeleid, waarbij er sprake is van een ongelijke behandeling van koop- en huurwoningen. Priemus adviseert de Holland Rijnland-gemeenten onder meer om de blauw-groene structuur centraal te stellen en de rode contouren scherp vast te stellen. Ook is het belangrijk om de verschuiving van de belangstelling van koop- naar huurwoningen goed in de gaten te houden.

evierd met drukbezochte

Paul van der Heijden, rector magnificus van de Leidse universiteit, sprak over de groeiplannen van zijn universiteit: van 18.000 studenten in 2008 naar 28.000 in 2018. In het Nederlandse bekostigingssysteem is dat nodig om een volwaardige universiteit in stand te houden. Meer studenten betekent meer studentenwoningen. Van der Heijden deed daarom een beroep op de aanwezige bestuurders om bij te dragen aan voldoende huisvesting en goed openbaar vervoer.

Voorzitter **Elco Brinkman** van Bouwend Nederland benadrukte dat de Holland Rijnland-gemeenten, ondanks de economische tegenwind, de investeringen op peil moet houden om de regio kwalitatief te verbeteren. Want Holland Rijnland concurreert met andere regio's, zoals de Haarlemmermeer. Er is volgens Brinkman zwaar weer op komst in Den Haag, en dat betekent dat de regio de investeringen meer zelf zal moeten ophoesten. Het is daarbij ook belangrijk een vertegenwoordiger naar de residentie te sturen om de zaak van de regio te behartigen. Om bouwprojecten en bedrijvenlocaties aantrekkelijk te maken moeten overheden meer investeren. Dat stimuleert de vraag van de woonconsument en het bedrijfsleven, waarmee mensen en ondernemingen voor de regio kunnen worden behouden. Maar overheden zullen steeds meer geheel zelf moeten opdraaien voor de financiering, omdat het geld van de overheid opdroogt. Dat betekent dat er met particuliere marktpartijen allianties moeten worden gesloten. Hierbij moet het bedrijfsleven wel wat kunnen verdienen. Dat kan door op een creatieve manier te kijken hoe je nieuwe functies aan een project kunt toevoegen, zodat onrendabele projecten toch kunnen worden uitgevoerd. "Blijf investeren om de regio kwalitatief te verbeteren", was de boodschap die Brinkman de aanwezigen meegaf.

Commissaris van de Koningin **Jan Franssen** wees op de toekomstige ontwikkeling van Rotterdam-Den Haag en Amsterdam-Almere tot krachtige 'dubbelsteden', waartussen Holland Rijnland zijn eigen positie moet kiezen. Verder ging hij in op de Visie Randstad 2040 van het rijk. Holland Rijnland kan een sterk profiel opbouwen met kwalitatief hoogwaardige verbindingen tussen stad en land. De Greenport Duin- en Bollenstreek zou wat Franssen betreft moeten uitgroeien tot een 'Greenparc', waarin een relatie wordt gelegd tussen kust, bollen, plassen en veenweide, met veel aandacht voor toerisme en recreatie. Franssen wees ook op de verandering van de positie van centrumstad Leiden door de komst van grote heringedeelde gemeenten. Tot slot riep hij op de bestuurlijke organisatie van de regio zodanig aan te passen, zodat raadsleden meer invloed hebben – maar zonder dat dit ten koste gaat van de slagvaardigheid.

Parallel met de lezingen organiseerde de werkgroep 'Boeien en Binden' drie workshops over manieren om de afstand tussen gemeenteraden en de regio te verkleinen. Zie hiervoor het artikel op pagina 2. Elders in het gebouw konden raadsleden en bestuurders via 'speed dating' kennismaken en meningen uitwisselen over de diverse aspecten van regionale samenwerking. In de gangen rond de hoofdzaal verzorgden enkele gemeenten en maatschappelijke organisaties informatiestands. ■

Kennismaking raadsleden en bestuurders.

Speed-eten tijdens buffet voor raadsleden.

Workshop over regionaal verkiezingsprogramma.

Henri Lenferink als 'quizmaster' van de Holland Rijnland-quiz.

Enthousiaste deelname aan Holland Rijnland-quiz.

Sprekers Jan Franssen, Paul van der Heijden en Elco Brinkman.

Onder: Workshop over structuur regiobestuur.

Toespraak prof. Priemus over woningbouw.

Speeddaten raadsleden uit regio.

Klaas Hogervorst – Bloembollenbedrijf E.J. Hogervorst

“Meer ruimte voor bedrijven in Greenport Duin- en Bollenstreek”

Klaas Hogervorst, van het bloembollenbedrijf E.J. Hogervorst in Noordwijkerhout, is blij dat de Greenport Duin- en Bollenstreek eindelijk van start gaat. Met de herstructurering die de streek staat te wachten, ontstaat dan waarschijnlijk eindelijk de uitbreidingsruimte waarop veel, vooral grotere bedrijven, met smart wachten. Hogervorst heeft ook een suggestie voor de zes Greenport-gemeenten: “Probeer zo snel mogelijk tot samenwerking te komen.”

“Er is naar mijn gevoel de afgelopen jaren veel gepraat over de Greenport, maar er is nog weinig concreets gebeurd. En ik vraag me af of het wel mogelijk is de ambitieuze plannen van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij te realiseren. Het geld voor de uitvoering moet grotendeels worden terugverdiend met woningbouw en daar zit op dit moment behoorlijk de klad in. Op den duur trekt dat wel bij, maar als men op korte termijn een aantal ‘quick wins’ wil realiseren moet daar wel geld voor zijn. De 10 miljoen euro die de Holland Rijnland-gemeenten beschikbaar stellen lijkt op het eerste

gezicht veel, maar is natuurlijk zo op, zeker bij grotere projecten.”

Een van de eerste projecten die nu moet worden aangepakt is de verbetering van de ontsluiting van de streek, meent Hogervorst. “De bevolking van de streek groeit nog steeds en ook bedrijven hebben voor de aan- en afvoer van hun producten een grote behoefte aan een nieuwe ontsluiting. Men begint binnenkort met de verbreding van de N207 bij Nieuw-Vennep, wat mij betreft bouwt men meteen door.”

Uitbreiden

Voor de toekomst van de streek is het volgens Hogervorst van groot belang dat de bedrijven voldoende uitbreidingsmogelijkheden krijgen. “Er zijn veel bedrijven die wel willen uitbreiden, maar dat niet kunnen. Dat probleem zal in de toekomst alleen maar groter worden, omdat een gezonde bedrijfsvoering nu eenmaal gepaard gaat met groei. Als bedrijven hier niet kunnen groeien, bestaat het risico dat ze vertrekken, bijvoorbeeld naar Noord-Holland. Voor de economie in de streek is dat een slechte ontwikkeling. Als een klein bedrijf vertrekt, en enkele hectares grond achterlaat, is dat nog wel op te kopen door een groter bedrijf. Maar als een groot bedrijf wegvalt, heb je het zomaar over 50 of 100 hectare. Dat vul je niet zomaar in. In Noord-Holland mogen bollenbedrijven nu twee hectare van hun grond bebouwen met bedrijfsruimten. In de Bollenstreek is dat maximaal 3000 m², in sommige uitzonderingsgevallen 6000 m². Bovendien krijgen bedrijven in de Bollenstreek te maken met de plicht andere bouwlocaties te saneren. Dat maakt nieuwbouw erg kostbaar. Door de langere opslag van bollen hebben bedrijven steeds meer behoefte aan opslagruimte. Het zou daarom goed zijn als bedrijven ook in de Bollenstreek verder mogen uitbreiden.”

Met het oog op de beperking van toekomstige uitbreidingsmogelijkheden heeft Hogervorst bezwaar aangetekend tegen de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport (ISG). Achter zijn bedrijfspand is een zichtlijn geprojecteerd, precies op de locatie waar hij in de toekomst nog kan uitbreiden. “De ISG gaat vooral over ruimtelijke plannen. Over bouwblokken kom ik maar weinig tegen. Dat moet duidelijker worden. We hebben er ook bij de bedrijfsorganisaties op aangedrongen hier aandacht voor te vragen.” Een ander punt waarover Hogervorst zich heeft verbaasd is de eis om in de toekomst alleen nog kassen met glazen wanden te bouwen. “Vanuit het oogpunt van landschap, energiebesparing en lichtuitstraling zou je zeggen dat dichte wanden beter zijn, maar om de een of andere reden wil dat er bij de bestuurders niet in.”

Samenwerking

E.J. Hogervorst is gespecialiseerd in Multiflora-hyacinten, die per bol diverse bloemen opleveren. Daarnaast produceert het bedrijf narcissen op pot. “De sector zit nu duidelijk in een dip, maar die komen we wel weer te boven. Als de productie afneemt en de vraag stijgt, worden ook de prijzen weer beter. De sector zal de economische crisis zeker overleven. Waar ik in elk geval met het oog op de toekomst nog wel wil voorpleiten is een betere samenwerking tussen de zes bollengemeenten. Nu werken de zes wethouders intensief samen. Dat is op zich prima, maar ik denk dat het vanuit bestuurlijk oogpunt beter zou zijn als de gemeenten in de Bollenstreek uiteindelijk samengaan. Dat maakt het nemen van noodzakelijke beslissingen aanzienlijk eenvoudiger. In het Westland heeft een fusie duidelijk vruchten afgeworpen. Iets dergelijks zou hier ook moeten gebeuren. Niets doen is ook geen oplossing.”

Foto:
Klaas Hogervorst op de grond achter zijn bedrijf die tot zichtlijn is aangewezen.

Jacques van Gaal – ROC Leiden

“Mbo moet partner worden in totale zorgketen”

Met 10.000 leerlingen, waarvan 5.000 in het leer-/werktraject, is het ROC Leiden een van de belangrijkste ‘leveranciers’ van werknemers aan bedrijven en instellingen in Holland Rijnland. Hoe kijkt Jacques van Gaal, voorzitter van het College van Bestuur van ROC Leiden, aan tegen de eerste vijf jaar van de regio? En waar zou hij de komende vijf jaar extra accenten willen leggen?

“De afgelopen vijf jaar zijn vooral een periode van convenanten geweest. En dat is op zich een goede zaak. De regio heeft duidelijke doelen gesteld en die vastgelegd in afspraken. Als je niets afspreekt, weet je ook niet waar je heengaat,” aldus Van Gaal. “Voor ons als regionaal opererende school is het uiterst positief dat de twaalf gemeenten op het gebied van onderwijs nu intensief samenwerken. Allereerst heeft het bestuurlijke voordelen. Als het om efficiëntie, afstemming en coördinatie gaat, is het makkelijker om met één regionale organisatie afspraken te maken dan met twaalf afzonderlijke gemeenten. Daarnaast vraagt een effectief beleid voor onderwijs en arbeidsmarkt een schaalgrootte die de afzonderlijke gemeente overstijgt. Dat neemt niet weg dat er altijd zaken zullen blijven die om een specifieke lokale oplossing vragen.”

Successen

Van Gaal: “Holland Rijnland heeft duidelijk successen geboekt in de afgelopen periode. Ik vind het uitbreiden van het Jongerenloket naar de gehele regio een uiterst goede zet. Het zorgt voor een betere verwijzing van jongeren naar vervolgonderwijs of werk. Door de regionale opzet hebben we meer zicht op jongeren. Wie vallen uit, waar gebeurt dat en op welke schooltypen? Omdat we beter inzicht hebben in wat er gebeurt, kunnen we ook betere oplossingen bedenken. Het Jongerenloket is bovendien van groot belang voor het convenant tegen schooluitval dat we in 2008 hebben gesloten. Het is sowieso een goede zaak dat

Jacques van Gaal: “Ik vind het uitbreiden van het Jongerenloket naar de gehele regio een uiterst goede zet.”

dit convenant er nu is. Het spreekt scholen nog eens nadrukkelijk aan op hun verantwoordelijkheid en stimuleert hen om gestelde doelen te realiseren.”

Discrepancie

Van Gaal vindt het uitstekend dat Holland Rijnland werkt aan een duidelijk arbeidsmarktbeleid, dat is gericht op sectoren die voor de regio van belang zijn, zoals biosciences, greenport, zorg en techniek. “Er is een grote discrepantie tussen de vraag van de markt en wat jongeren willen,” aldus Van Gaal. “ROC’s hebben veel vrijheid bij het aanbieden van opleidingen. En eigenlijk zijn we een dief van eigen portemonnee als we besluiten populaire opleidingen, die veel leerlingen trekken, niet langer in ons aanbod op te nemen. Het getuigt van lef om populaire aanbiedingen uit het programma te schrappen. Maar ik vind dat we ernaar moeten streven onderwijs en markt dichter bij elkaar te brengen.

Ook als het in de praktijk heel lastig is om jongeren te interesseren voor techniek. Op het verzoek van het ministerie van Onderwijs nemen we deel aan een pilot met als doel vraag en aanbod beter af te stemmen. Daar willen we als school, met het bedrijfsleven en de regio, graag gezamenlijk in optrekken. Dat kan ook succes hebben. De samenwerking van het mbo, hbo en de bedrijven in het Bio Science Park Leiden heeft geleid tot de grootste school voor middelbaar laboratoriumonderwijs in ons land. Die aanpak is een schoolvoorbeeld van hoe het zou moeten. Ik hoop dat we voor de greenport en de techniek soortelijke programma’s kunnen ontwikkelen. Wij staan er in elk geval voor open.”

Partner

Van Gaal acht het noodzakelijk dat het mbo de komende vijf jaar zijn imago als aanbieder van opleidingen aflegt en zich nadrukkelijker profileert als partner in de keten van onderwijs, werkvoorziening, sociale zaken en jeugdzorg. “Wij kunnen als ROC een belangrijke bijdrage leveren aan het tegengaan van jeugdwerkloosheid, door jongeren een langere en betere opleiding te bieden. Daar heeft de regio baat bij. Het vermindert de werkloosheid en leidt over enkele jaren tot hoger opgeleide werknemers,” aldus Van Gaal. “Daarnaast vind ik dat wij meer werk moeten maken van de zorgtaak voor leerlingen. In de Ketenaanpak Jeugdzorg, die Holland Rijnland en de Rijnstreek zijn overeengekomen, komen wij nu nog niet voor. Dat is jammer, want veel van onze leerlingen hebben op de een of andere manier te maken met jeugdzorg. En die zitten wel bij ons op school. We krijgen nu al geld voor de aanpak van specifieke problemen en we werken intensief samen met zorginstaties. Maar een integrale aanpak van het probleem is er bij gebaat als het onderwijs een volwaardige partner wordt in de totale zorgketen.”

Ronald Reichert - directeur Holiday Inn Leiden

“Veel ontwikkelingen wachten op betere infrastructuur”

Het is een goede zaak dat Holland Rijnland met het oog op de economische toekomst kiest voor biosciences, zorg en andere kennisintensieve sectoren. Maar het is tegelijk de hoogste tijd dat de bereikbaarheid van de regio wordt verbeterd. Dat zegt Ronald Reichert, general manager van het Holiday Inn hotel aan de Haagsche Schouwweg in Leiden en tevens lid van het regiobestuur van de Kamer van Koophandel en voorzitter van het overlegorgaan van hotels in de Leidse regio.

Verbetering van de bereikbaarheid staat al jarenlang op het wensenlijstje van bedrijven en ondernemersorganisaties in de regio. Als bedrijfsleven vinden we dat er nu eens spijkers met koppen moeten worden geslagen. De bereikbaarheid bepaalt in belangrijke mate de aantrekkelijkheid van de Leidse regio als vestigingsplaats voor bedrijven. In dat opzicht zijn slechte achterlandverbindingen steeds meer een rem op de ontwikkeling van onze regio.”

aldus Reichert. “Leiden en omgeving zijn sterk gebaat bij de aanleg van de RijnlandRoute en de RijnGouwelijn. De regiogemeenten zijn op dit moment druk bezig met het uitwerken van plannen voor nieuwe infrastructuur, maar dat gaat veel bedrijven nog niet hard genoeg. En ik vind het jammer dat blijkbaar nog niet alle partijen goed zijn doordrongen van de urgentie van de zaak.”

Reichert: “Wij merken dat bereikbaarheid ook steeds vaker een breekpunt wordt bij het organiseren van congressen. Veel organisatoren laten hun congressen nu om 11.00 uur beginnen, zodat iedereen na de spits aanwezig kan zijn. Daarmee gaat dus in feite een hele ochtend verloren. Het komt ook voor dat we afzeggingen krijgen omdat deelnemers de locatie niet op tijd kunnen bereiken.” “Aan de westkant van Leiden spelen tal van nieuwe ontwikkelingen. Bedrijven op het Bio Science Park willen graag uitbreiden, er wordt gedacht aan de bouw van een huis van de sport en er zijn plannen voor allerlei kantoren en woningen. Veel van die plannen kunnen nog geen doorgang vinden, omdat er onder andere nog steeds geen zekerheid is over de infrastructuur. Het is te hopen dat minister Eurlings eind oktober de knoop doorhakt en voldoende geld beschikbaar stelt voor de RijnlandRoute en de RijnGouwelijn. Met alle procedures en overleg tussen de gemeenten en andere overheden zal het dan nog wel enkele jaren duren voordat deze nieuwe infrastructuur klaar is, maar dan kan men in elk geval aan de slag.”

Positief

Reichert noemt het positief dat de regio in zijn toekomstvisie kiest voor speerpuntsectoren als bioscience, zorg, onderwijs en andere kennisintensieve bedrijfstakken, onder andere omdat deze minder last hebben van de economische crisis. “Natuurlijk merken ook wij dat het zakelijke en congretoerisme het af-

gelopen jaar is afgenomen, maar als ik onze cijfers vergelijk met die van de hotelsector in bijvoorbeeld Amsterdam, doen wij het in onze regio nog redelijk. Ook in tijden van crisis moeten wetenschappers van biosciencebedrijven nieuwe ontwikkelingen uitwisselen en blijven artsen via het LUMC bijscholingscursussen volgen.”

Reichert heeft een duidelijke visie op de toekomst van zijn bedrijf en de hotelsector in en om Leiden. “De hotelcapaciteit in de Leidse regio wordt momenteel flink uitgebreid. Eerder onderzoek uit 2004 maakt echter ook duidelijk dat deze groei alleen kan worden gerechtvaardigd als aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Ik noemde al de bereikbaarheid. Maar Leiden moet er ook voor zorgen dat de toeristische attractiviteit op peil blijft. Daarnaast is er dringend behoefte aan een goede en vooral grote congres- en evenementenlocatie in de stad. Na de sloop van de Groenordhallen resteert ons wat dit betreft niets meer. We hebben onlangs namens de hotels in de regio per brief hierover onze zorgen geuit aan het college.”

Samenwerken

Reichert: “Bedrijfsleven, universiteit, musea, horeca en gemeenten moeten de handen ineen slaan om Leiden verder uit te bouwen tot een aantrekkelijke congres-, woon-, studenten- en verblijfsstad. De start van Leiden Marketing en de opening van het nieuwe Visitor Center aan de Stationsweg is hiervoor een eerste goede stap. Partijen zetten zich samen in voor een gemeenschappelijk doel. Een soortgelijke aanpak bestaat er in groter verband ook met het project Mills and Minds, waarbij Leiden, Delft, Den Haag, Zoetermeer en Rotterdam zich gezamenlijk in de markt zetten bij congresorganisatoren in de omringende landen. Samenwerking heeft hier een duidelijke meerwaarde.”

Ronald Reichert: “Wij merken dat bereikbaarheid ook steeds vaker een breekpunt wordt bij het organiseren van congressen.”

Het Holiday Inn hotel in Leiden was in 1968 de eerste vestiging van de Amerikaanse keten buiten de VS. Het hotel heeft 200 kamers en veertien vergaderruimten, waarvan de grootste geschikt is voor maximaal 400 personen. Holiday Inn Leiden heeft 75 medewerkers in vaste dienst en schakelt externe medewerkers in voor onder andere schoonmaak en bewaking.

Peter Noordanus:

“Regio moet principe ‘eerst bewegen, dan bouwen’ loslaten”

De Holland Rijnland-gemeenten moeten het principe van ‘eerst bewegen, dan bouwen’ loslaten. Anders zal het niet lukken om voor 2020 20.000 nieuwe woningen te bouwen in de regio. Dat zegt Peter Noordanus, voormalig wethouder in Den Haag en directievoorzitter van projectontwikkelingsbedrijf AM in Nieuwegein. “De regio moet realistisch zijn en streven naar een gefaseerde uitvoering van grote bouwplannen als Valkenburg.”

Noordanus: “De bouw van 20.000 nieuwe woningen in tien jaar is een ambitieuze taakstelling, die eigenlijk helemaal nog niet voor elkaar is. De ontwikkeling van grote locaties als Valkenburg, Voorhout en Braassemmerland is absoluut noodzakelijk om de wensen van de twaalf gemeenten te realiseren, maar na jaren van praten is de regio nog niet veel verder gekomen. Het aantal woningen op Valkenburg is de afgelopen jaren alleen maar gedaald, terwijl de kosten steeds hoger worden. Het rijk wil geld verdienen aan de verkoop van de grond en de bouw van de huizen moet ook nog eens bijdragen aan de infrastructuur, in het bijzonder de RijnlandRoute. Geld is het grote probleem. Van het rijk heeft de regio de komende jaren weinig te verwachten. De pot voor grondkostensubsidies (Besluit Locatiegebonden Subsidies, BLS) is leeg en er staan ons grote bezuinigingen te wachten. De integrale aanpak van het *Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport* is in principe goed, omdat dat deze een koppeling legt tussen verstedelijking en infrastructuur. Maar ook bij deze aanpak moet de regio er rekening mee houden dat het rijk niet langer over onuitputtelijke geldbronnen beschikt. Voor moeilijke locaties als Valkenburg groeien de bomen niet tot in de hemel. De vraag die men moet beantwoorden is hoe men tot een aanvaardbare verstedelijking kan komen, die ook nog betaalbaar is. In

Noordanus: “De vraag die men moet beantwoorden is hoe men tot een aanvaardbare verstedelijking kan komen, die ook nog betaalbaar is.”

mijn visie is dat alleen mogelijk als men een aantal ambities laat varen en bereid is te faseren. In concreto kan dat betekenen dat men alvast aan de bouw van Valkenburg begint, voordat de RijnlandRoute klaar is. Tot die tijd zou men moeten volstaan met bestaande en hier en daar verbeterde infrastructuur. De regio moet zich realiseren dat het niet zal lukken de RijnlandRoute op korte termijn klaar te hebben. En ook de tijd van grootschalige onderkelderingen en tunnels is voorbij.”

Woningmarkt

“Ik ken het principe ‘eerst bewegen, dan bouwen’, en natuurlijk ben ik het daar van harte mee eens. Maar je moet ook realistisch zijn. Als je wilt bewegen, voordat je gaat bouwen, lukt het met geen mogelijkheid om voor 2020 20.000 nieuwe woningen te bouwen. Bovendien legt dit principe een enorme druk op de woningmarkt. Ook als er niet wordt gebouwd, gaat de groei van het aantal inwoners van Holland Rijnland gewoon door. Dat is een ►

autonome groei, geheel gebaseerd op demografische gegevens. Hier komt de vraag naar woningen door de grote herstructureringsprojecten in Leiden nog eens bij. Het resultaat van die ontwikkelingen is een verdringingsmarkt met hoge prijzen, die ten koste zal gaan van starters en kopers met een kleine portemonnee. Voor hen zal er niets meer beschikbaar zijn. Vanuit het oogpunt van onderhandelingen met het rijk kan ik het standpunt van 'eerst bewegen, dan bouwen' goed begrijpen, maar voor wie in de eigen regio wil blijven wonen is deze onderhandelingskaart in feite een rode kaart."

Locaties

Naast het geld zijn ook de locaties een probleem bij de woningbouwplannen van Holland Rijnland, meent Noordanus. "In de Regionale Structuurvisie en de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport hebben de twaalf gemeenten wel mooie plannen gemaakt, maar die zijn nog weinig concreet. Het wordt tijd dat de regio de helicopterview van de structuurvisies verlaat en inzoomt op praktische oplossingen." De economische crisis, die de bouw nu in zijn greep heeft, is hiervoor een uitgelezen moment, denkt Noordanus. "De crisis is een kans. Er wordt op dit moment weliswaar minder gebouwd, maar van afstel komt geen uitstel. In 2010 of 2011 is het ergste van de crisis voorbij en trekt de bouw weer aan. Mijn advies is om in de komende twee jaar zoveel mogelijk locatieontwikkelingen op orde te brengen en om te zetten in concrete operationele plannen. Maak van droom een daad. Als straks de woningbouw weer aantrekt, kun je hiermee meteen aan de slag."

Bedrijventerreinen

Een duidelijke visie en een gemeenschappelijke aanpak zijn volgens Noordanus ook noodzakelijk bij de ontwikkeling van nieuwe en de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen. "De ruimte in Holland Rijnland is beperkt en men heeft uitgesproken dat belangrijke delen, zoals het bollengebied en het veenweide- en plassengebied, in de toekomst open blijven. Als je bedrij-

Peter Noordanus is autoriteit op het gebied van ruimtelijke ordening in Nederland. Hij was onder meer wethouder in Den Haag, voorzitter van de VROM-raad en voorzitter van de Taskforce Herontwikkeling Bedrijventerreinen. Momenteel is hij directievoorzitter van het projectontwikkelingsbedrijf AM in Nieuwegein en voorzitter van de Nederlandse organisatie van projectontwikkelaars, Neprom.

vigheid in de regio wilt houden en verder ontwikkelen, is hergebruik van bestaande terreinen dus onontkoombaar. Ik zou willen adviseren om papieren convenanten zo snel mogelijk uit te werken tot concrete stappenplannen. De Greenport Ontwikkelingsmaatschappij, die in de Duin- en Bollenstreek actief wordt, kan hierbij het ideale uitvoeringswerktuig zijn. De afzonderlijke gemeenten van Holland Rijnland zijn te klein om de expertise van een ontwikkelbedrijf in eigen huis te hebben. Ervaringen met de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij en de Schiphol Area Development Corporation wijzen uit dat organisaties als de GOM over voldoende deskundigheid beschikken om dit soort groot-schalige projecten op te pakken. Het is ook goed voor de GOM. Als die niet aan de slag kan met voldoende concrete projecten, bestaat het risico dat het een praat-club wordt in plaats van een doe-club."

"Bij herstructurering van bedrijventerreinen gaat het erom een goede verevening te vinden tussen de plussen van nieuwe locaties en de minnen van herontwikkeling. Want hoe je het ook wendt of keert, herstructurering zal altijd geld kosten. Dat is dan ook de belangrijkste reden dat een succesvolle herstructureringsstrategie alleen op regionaal niveau kan worden uitgevoerd. Dit klinkt misschien utopisch, maar toen ik nog wethouder was in Den Haag, hebben wij op deze manier de Vinexplannen voorbereid en gerealiseerd. Alleen als regio kun je geld dat in de ene gemeente wordt verdiend, doorschuiven naar een project in

een andere gemeente waar geld bij moet. De regio zal sowieso met geld over de brug moeten komen. Het rijk heeft weliswaar 400 miljoen beschikbaar voor de herstructurering van bedrijventerreinen, maar zal altijd eisen dat regio's een eigen bijdrage leveren aan de uitvoering van hiervan. Dat is dus een extra reden om dit regionaal aan te pakken." ■

Website Holland Rijnland vernieuwd!

Het eerste lustrum van Holland Rijnland is ook de aanleiding geweest om de website van het samenwerkingsorgaan te vernieuwen. Het uiterlijk is opgefrist en ook inhoudelijk is er het een en ander veranderd.

De website bevat meer informatie voor inwoners van Holland Rijnland. Op de homepage zijn vijf zogeheten 'portlets' te vinden waarmee burgers worden verwezen naar algemene informatie over het samenwerkingsorgaan, het Regionaal Bureau Leerplicht, de woonruimteverdeling, het Jongerenloket en de Regiotaxi.

De menustructuur van de nieuwe site is sterk verbeterd. Het menu is teruggebracht tot enkele hoofdpunten. Bij de betreffende onderdelen is een verdere verfijning van het menu te vinden. Nieuw is ook de regiokalender. Deze laat zien welke regionale activiteiten of vergaderingen er op een bepaalde dag worden gehouden. Het is hierbij ook mogelijk om op categorie te kijken, zodat bijvoorbeeld alle portefeuillehoudersoverleggen van een bepaalde periode in beeld komen.

Het webadres van de nieuwe site is ongewijzigd:
www.hollandrijnland.net

Colofon

Regiomagazine SamenGevat is een uitgave van samenwerkingsorgaan Holland Rijnland en verschijnt minimaal vier keer per jaar.

Adres: Schuttersveld 9, Postbus 558, 2300 AN Leiden,

☎ (071) 523 90 90, ☎ (071) 523 90 99

www.hollandrijnland.net

Verzendadministratie: secretariaat@hollandrijnland.net
of ☎ (071) 523 90 90

Redactie, fotografie, vormgeving en realisatie:

Cock Koelewijn, Martin van Duijn, Seashore Media, Katwijk ZH

Eindredactie: Holland Rijnland

In Holland Rijnland werken samen: Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude.